

Opengrondstuinbouw: inkomen in alle sectoren lager

Johan Bremmer en Anita van der Knijff

In dit artikel zijn de rentabiliteits- en inkomensontwikkeling van de opengrondstuinbouwsectoren beschreven. In deze sectoren wordt de opbrengst van de oogst van 2004 volledig toegerekend aan het kalenderjaar 2004. Aangezien een groot gedeelte van de afzet en daarmee de prijsvorming van deze producten nog moet plaatsvinden zijn de uitkomsten in vergelijking met de andere tuinbouwsectoren omgeven met een grotere onzekerheidsmarge.

Opengrondsgroenteteelt: lage opbrengstprijzen

Voor de meeste zomergroenten waren in 2004 de producties per hectare redelijk tot goed, maar stonden de opbrengstprijzen onder druk. Prijsdalingen deden zich onder andere voor bij asperges, aardbeien en bloemkool. Bij aardbeien was uitbreiding van het areaal met 10% mede debet aan prijsdaling. Witloftelers maakten wederom een minder goed seizoen door. Door overaanbod staan de prijzen net als de twee voorafgaande jaren onder druk. De afzet en prijsvorming van wintergroenten begon deze herfst stroef vanwege het relatief warme weer. Op dit moment is het nog moeilijk een goede inschatting te maken van de prijsvorming gedurende het hele afzetseizoen. Ondanks deze onzekerheden ten aanzien van bewaarproducten wordt verwacht dat de geldelijke opbrengsten per bedrijf dit jaar gemiddeld met 10 tot 15% zullen dalen.

Het gemiddeld bedrijfsresultaat zal door tegenvallende geldopbrengsten bij min of meer gelijkblijvende kosten aanzienlijk slechter zijn dan in voorgaande jaren. De opbrengsten/kostenverhouding zal naar verwachting tussen de 75% en 80% uitkomen (tabel 1). Gemiddeld zal het opengrondsgroentebedrijf nauwelijks een gezinsinkomen opleveren. Hierdoor zullen forse ontsparringen optreden.

Hoge productie zet prijzen appels en peren onder druk

In 2004 is de oogst van zowel appels (+7%) als peren (+29%) beduidend groter dan in 2003. Dit zorgde direct al voor problemen bij de afzet en zette de prijsvorming onder druk. Naar verwachting zullen de appelprijzen voor het seizoen 2004/2005 gemiddeld 10 tot 20% lager uitvallen dan vorig jaar. Voor peren wordt zelfs uitgegaan van een verwachte gemiddelde opbrengstprijs die 25 tot 35% lager is dan het afgelopen seizoen. Door de grotere oogst zijn ook de arbeidskosten voor het plukken gestegen. Daarnaast zijn door het grotere productievolume ook de kosten voor bewaren en afzet hoger dan vorig jaar. De totale kosten komen bijna 5% hoger uit dan vorig seizoen.

Naar verwachting zal de opbrengsten/kosten-verhouding vergeleken met het vorige seizoen gemiddeld met ruim 10 procentpunten dalen (tabel 1). Voor bedrijven met een groter aandeel peren kan deze daling wat minder groot uitpakken. Het gemiddelde gezinsinkomen uit bedrijf is geraamd op 25.000 tot 30.000 euro. Verwacht wordt dat gezien dit lage gezinsinkomen uit bedrijf slechts weinig fruitteeltbedrijven besparingen weten te realiseren.

Malaise in bloembollenteelt houdt aan

De aanhoudende malaise in de bloembollenteelt heeft geleid tot een daling van het areaal bloembollen in 2004 met zo'n 4%. Met name het areaal lelies is gedaald (7%).

De oogst van voorjaarsbloeiers zoals tulp, narcis, hyacint en krokus is in 2004 goed verlopen. Daarentegen was de prijs van voorjaarsbloeiers slecht. Hyacinten zijn de enige uitzondering op deze regel. De oogst van zomerbloeiers, zoals lelie, gladiool, dahlia en zantedeschia is nog niet afgerond en is tot nu toe redelijk voorspoedig verlopen. De opbrengsten lijken redelijk te zijn. Al delen dit jaar ook de gladiolen en dahlia's in de malaise.

Tulp en lelie zijn de belangrijkste gewassen in de bloembollenteelt en hebben de meeste invloed op de bedrijfsresultaten en inkomens. De prijzen voor tulpenbloemen waren dit voorjaar laag. In combinatie met het korte leverseizoen vanwege de vroege Pasen in 2005 zet dit ook de prijzen van bollen bestemd voor de broeierij onder druk, waardoor er zelfs bollen weggegooid worden. Bij lelies zijn de prijzen sinds 2003 niet aangetrokken, hoewel voor Oriëntals het diepste dal voorbij lijkt te zijn.

Door de malaise in de sector letten bedrijven scherper op de uitgaven. Zo worden vervangingsinvesteringen uitgesteld en wordt er bezuinigd op de aankoop van de bollenkraam. Ook het onderhoud van machines wordt zoveel mogelijk in eigen beheer gedaan.

Op basis van de hierboven geschetste ontwikkelingen wordt verwacht dat de rentabiliteit dit jaar iets lager zal zijn dan in 2003 en uitkomt tussen 86 en 88 (tabel 1). Het gezinsinkomen zal afnemen tot ongeveer 15.000 euro. Bij een dergelijk laag inkomensniveau zullen de besparingen gemiddeld iets dalen ten opzichte van vorig jaar en licht negatief uitkomen.

Boomteelt: resultaten verschillen per gewasgroep

De afzet van boomkwekerijproducten in het voorjaar van 2004 begon goed, maar eindigde tamelijk vroeg. Met name de Boskoopse teelten, die bestemd zijn voor de consumentenmarkt, hebben daaronder te leiden gehad. In het najaar kwam de afzet stroef op gang, waarbij opnieuw de producten voor de consumentenmarkt niet goed in de markt lagen. In geheel Europa zijn consumenten terughoudend met het aankopen van planten voor in de tuin, wat blijkt uit dalende omzetten van tuincentra. Daarnaast zijn bouwmarkten en tuincentra terughoudend met het aanleggen van voorraden waardoor het marktrisico bij de producent gelegd wordt.

De telers van bos- en haagplantsoen hebben na jarenlange malaise te maken met een verbetering van de afzet. Een dalend aanbod en wellicht een inhaalvraag heeft meer evenwicht in de markt gebracht. Dat geldt in mindere mate ook voor de telers van laan- en parkboomteelt, waar de stemming in het najaar verslechterde. Telers van vruchtbomen profiteerden van de betere resultaten in de fruitteelt in het seizoen 2003/04, waardoor er weer in boomgaarden geïnvesteerd wordt. De rozentelers hebben de verbetering van de afzet in 2003 dit jaar vast kunnen houden. Samenvattend kan gesteld worden dat telers voor de consumentenmarkt een matig seizoen doormaken en telers voor de professionele markt (zoals de fruitteelt) profiteren van de inhaalslag die gemaakt wordt.

De beperkt toegenomen kosten (1 à 2%) en iets lagere opbrengsten resulteren in een afname van de rentabiliteit met enkele procentpunten. Deze komt naar verwachting uit op 90% tot 92% (tabel 1). Hiermee krijgt het voorzichtige herstel van de Nederlandse boomkwekerij dat zich in 2003 heeft ingezet dit jaar geen vervolg. Het gezinsinkomen uit bedrijf is geraamd op ruim 55.000 euro. De besparingen per bedrijf zullen naar verwachting licht positief zijn.

Tabel 1 Bedrijfsresultaten en inkomens opengrondstuinbouwbedrijven

	Opengrondsgroente- bedrijven	Fruitbedrijven	Bloembollen- bedrijven	Boomkwekerij- bedrijven
Opbrengsten/kosten(%)				
2002	86	70	92	92
2003 (v)	84	89	89	95
2004 (r)	75-80	75-80	86-88	90-92
Gezinsinkomen uit bedrijf (x 1.000 euro)				
2002	33	19	43	59
2003 (v)	31	45	26	65
2004 (r)	0-10	25-30	10-20	55-60

Bron: Informatienet